

Futuristički način repetiranja sugerira pokret i podaje zvučnost. Čujemo toplot mnogih kopita i zvek oklopa sljubljenih konjanika. Ako potražimo vezu ovoga na izložbi dimenzijom, namjenom i temom jedinstvenog izložka s ostalima, naći ćemo je u suvremenoj senzibilnosti prema materijalu. U sjajnoj površini metalizirane plastike osjećamo iste razloge izbora kao kod radova u staklu: sjajna i glatka površina podobna je za pretakanje, meko oblikovanje punog oblastog volumena. Još više se ta veza očituje u sklonosti prema sumarnom i jezgrovitom obliku.

aleksandar kukec

izložba fotografija
muzej za umjetnost i obrt
zagreb

16. 4 — 5. 5. 1974.

guido quien

Pitanje je li prije oko ili ono iza oka, pitanje je poput onoga o kokaši i jajetu. Ne postoji oko odijeljeno od gledača. Objektivni vanjski svijet samo je izvanjska komunikacijska pretpostavka, isto kao što su što i kako uvjetni termini. Podrazumijevajući tu uvjetnost možemo ustvrditi da je vidjenje ono kako se gleda. Ni u fotografiji, pri čijem ostvarivanju najprije stoji objektiv, dakle, u tehnici koja posjeduje moć mehaničkog, »objektivnog« preslika, objektivno ipak ne postoji, jer obavezni odbir i način daju posebnost, pa je što

168

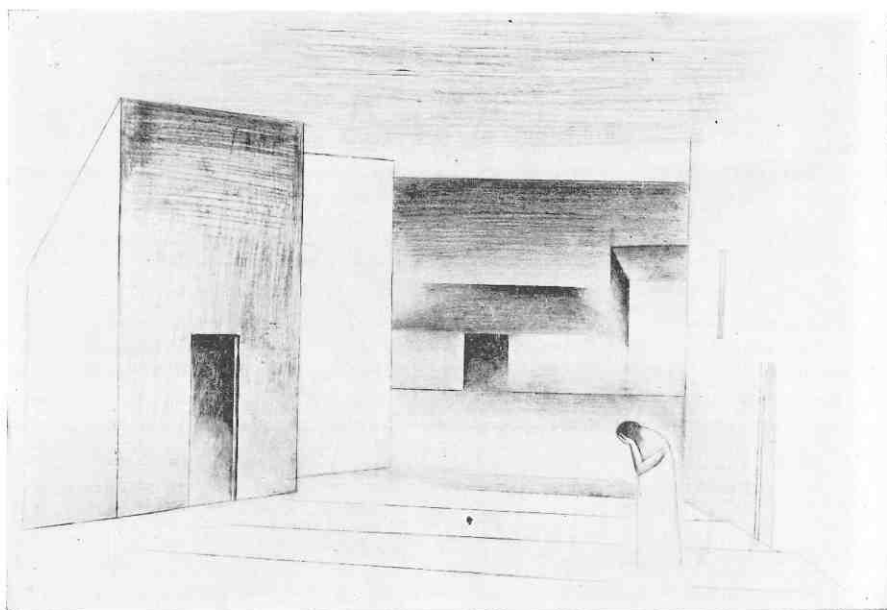
opet kako. I objektiv Aleksandra Kukeca samo je produžetak oka, koje je prijemnik njegove osobitosti. Dvojak je njegov senzibilitet: urban i vizuelan. Takvim se očitovao na izložbi u Muzeju za umjetnost i obrt. Predočio nam je Zagreb, kakav nismo bili još do-

voljno jasno fiksirali, gradski fotogeničan i »gust« poput već klasičnih suvremenih velegradova. Premda se na fotografijama ove izložbe nalazi i stari grad, ovaj fotograf ne ulazi u materijal s nakanom stilsko-povijesnog tumačenja. Ako i fotografira neku stilsku arhitekturu,

traži kut pod kojim ta arhitektura dobiva poseban, dosad neuočen izraz. Većina fotografa započinje s nekom trošnom fasadom, ili nekim trošnim licem, a mnogi i ostaju na tome. I Kukec fotografira stare krovove, ali njega u prvom redu zanima ritam dijagonala oštih hrpto-

va, ili crni kvadrati dvorišta u bijelim ploham osnižeženih krovova. Zanimaju ga vizuelne činjenice koje može iskoristiti. Neke od tih fotografija odišu vremenitošću. To nije postigao direktno, fotografiranjem nečeg starog, nego sredstvom fotografske tehnike: zrnati raster umekšava konzistentnost oblika, pa se prizor doima poput sjećanja. Ako kod Kukeca postoji ugodaj, onda to nije ugodaj »poetskih« motiva, istrošeni ugodaj banalnog ukusa, nego osjećanje pulsa jednog suvremenog grada što raste, nesentimentalnog životnog ritma. Ulica bez biljke nešto je nad čime bi dobronamjerni mentalitet »zelenih površina« negodovao govoreći o otuđenju. Međutim, ako je ta ulica dozidana, ako ima svoja svjetla i sjene, svoje izloge i svoje mirise, reklame, semafore i smjerokaze, svoje gužve i svoje tihe sate, onda tvrdimo suprotno: pravi civis osjeća se zaštićen u tom intenzivnom prostoru civilizacije. Ako na ovim fotografijama postoje ljudi, fotograf se malo-kad zaustavio na njihovoj osobi. To su prolaznici, ljudi viđeni kao sjene, figure, vizuelne činjenice ravnopravne bilo kojem detalju urbane ikonike. To više nije ugodaj vergla Toše Dapca, nego ritam jazz.

josip vaništa

izložba crteža
(1954—1974)

društvo arhitekata
grada zagreba
16 — 26. 5. 1974.

marcel bačić

Proizašavši iz škole koja je u promišljenu sporst uronila i bljesak najbritkijeg spektralnog loma, Vaniština je vještina u klišeju likovne svakodnevice maltene ugrozila izvornu svoju sabranost: godinama prisutan u utilitarnim metamorfazama svoje nadarenosti i iskustva, u opticaju dakle kao vješt i ponešto neizbirljiv ilustrator, tek je pokojem namjerniku sladokuscu odao ozbiljnost svoga stava. »Crtež je umjetnost izostavljanja« — kazao je Libermann, vinuvši se jasnoćom izreka nad dvojbene koordinate vlastitih uzroka. Vaništa kao da svojim slikarstvom — apstraktnim po programatskim okvirima i prema priznatim mjerilima prihvaćene terminologije — potvrđuje istančan napor Vanište crtača. Veličinom svog platna, crtežu oprečnim metierom, dosegao je visoko koncentriranu ideografsku formulaciju: jedno od priznatih polarnih uporišta naše likovnoestetičke dosljednosti. Iako je figurativnu sliku (crtež) — određenu spomenutom namjenom — Vaništa držao i održao na distanci usporedna toka, promatračevu je znatiželju vazda golicaio mogući genetički kontinuitet jedne (u biti besmislene) razdiobe. I »figuraciju« je kao žrtveno klupko imala ugroziti konceptualno otuđena vlastita nit. Jednim možda i nepretencioz-